

לפני 25 שנה

גליון "העולם הזה", שיצא לאור לפני 25 שנה בדיוק, עסק במסגרת סדרת-הכתבות "נוער מחפש את המחר" בפועל שלום כהן, בן 23, עולה חדש מקטריאק. על שלושה עמודים מתוארים קשיי קליטתו של הצעיר בישראל. במסגרת הפקורות היום-טוריות, ראתה אור בגליון זה כתבת-מידע על ההיסטוריה הרוסית, מתקופת אלכסנדר נייבסקי ועד ליוסף סטאלין. בגליון "העולם הזה" לפני 25 שנה פורסמו כתבות על מסיבות חתונות בקיבוץ ארו, על מפעל-מישטרה המשכין שלום כמריבות שכנים.

"העולם הזה" 732
תאריך: 8.11.51

בחוברת בת 90 עמודים, שהופצה לפני מוקיריו, אחר שהוכנה חודשים מספר לפני מותו וכונסה עליידי דויד תידרה, מי שהיה קצין-המישטרה העברי הראשון בי ארץ, ניתן דו"ח מלא (המסתייע בקטעי-יומן) על שלוש שנות חרדה שבהן טרח, בתעוורו בידידו מאכס נורדאו, מייסד ה-ציונות ורעו של הרצל שהודח מראשות התנועה, להצלת היישוב מכיליון, וידא אספקת מזונות וכספים, מנע את הריסתן של השכונות היהודיות של יפו (תל-אביב) וחיפה (הדרה-כרמל).

על רקע של בני-אצולה ספרדיים, כמרי קיזו די-אלהוזס ומרקיז די-טוררינו מנדור, זה, בעברית היאה לאיש מדעיה-מיוחה, מתוארת התערבותו של מלך ספרד לטור בת היהודים הספרדיים בארץ-ישראל (אמר יהודה למלך: "לנתיניך אלה שרו אותם שירי-ערש, באותה לשון, ששרה אמך לך") שהרחיבה לכלל יהודי הארץ, רשת הצלה שנטוותה מבואנוס-איירס עד ירושלים.

אנשים

● המספר הצעיר נפיל אלוני (25) שעבר את הגלגול מסיפורי-מלחמה (מצור יינים) לסיפורי-אגדות, הגיע לבסוף ל-"נתיב" בגליונו האחרון של עין, דו-שבועי עון שהוא עורכו, פירסם סיפור בן עשרת אלפים מילה, בו תיאר את רקע עליית אליוהו הנביא השמימה, ההסבר: אליהו, שהיה זנאי ואיש מושחת, נדקר למוות על-ידי תלמידו אלישע, בנסותו לחצות את הירדן, בדרכו לסיבוב הלולות ברבתי עמון.

● כתבי הכנסת גילו כי ממשלת יש-ראל החדשה כוללת 14 שרים, ולא 13. השך 14: מי שהיה שר-המישפטים, ר"ר פלינחס רוזן, שנשאר עדיין שר, למרות שכבר נטש את משרדו והחזיר את מכוניתו, ההסבר: כשר יחידי שלא זכה לחופשה בימי הממשלה הקודמת, אושרה לו חופשת-שרים במאוחר, בימי כהונת הממשלה שבה אינו חבר.

● לא נוח כל-כך היה חלקה של פ"ר לה בן-גוריון, רעיית ראש-הממשלה: בחופיעה במישרד תל-אביבי לקבל חבילת-מזונות שנשלחה אליה מארצות-הברית, סירב הפקיד עולה חדש, להוציא את החבילה, בהיעדר תעודת-זהות מידי המ-קבלת. אחרי שההסבר כי הפינקס נשאר בירושלים, והבטחת נהג מכונית ראשי הממשלה כי אכן המבקשת היא פולה בן-גוריון, לא הועילו, התקשרה אשת ב.ג. עם מנהל המישרד, המוסד ההסתדרותי פלקורס, וזכתה בהשפעתו, לקבל את חבי-לתה.

● רק עכשיו גילה ירוחם כהן, מי שהיה קצין-מדעיין בריטי ושלישו של ינאד אלון, כי יחד עם חתימתו על המודעה נגד הסקרפט, שלח לראשי הממשלה סקרפט על סך 75 דולרים שקיבל כמתנה מידי אמריקאי, והיה בכך היחיד מבין 37 החותמים שהסיק באופן ציבורי מסקנה ממשית מהצהרתו.

● תעודותי מאמריקה, שבעליהן יכלו לרכוש מיצרכים שלא היה בחלוקה לציבור הרחב בימי הצנע.

בכנסת: אי-שיחידות הודיע שיילחם נגד האמריקאים, אי-ש

מפ"ם הודיע שאנשיו יסרבו-פקודה * הפרופסור היהודי

ספרדי, שחתר לברית-אחוה עם הערבים * ניסים אלוני:

אליהו הנביא היה זנאי ואיש מושחת ונדקר על-ידי תלמידו

אלישע * הפרופסור בה זכתה פולה בן-גוריון

בכנסת, להבין את הקשר הבלתי-נפרד בין הגורם והתוצאה, הם העיפו פראות והי צים מורעלים, איש נגד רעהו, כאילו האמינו באמת שישראל עודנה בתולה חופ-שית, היכולה להתחתן כרצונה. איש-חירות הודיע שיילחם (בנשק) נגד האמריקאים, איש-מפ"ם הודיע שאנשיו יסרבו למלא פקודות (וסיקס בזאת, במאוחר, את הנגי מוק המשכנע הראשון לפירוק הפלמ"ח ולפיטורי קצנות מפ"ם).

במקום שימתח-כלולות או עצבות הנאה לקבורה, שרר בכנסת מצב-רוח של מיגרש כדורגל.

העם

לא בתולה חופשית

הצירים שקטו, חדלו לשעה קלה מהתי נצחונם הילדותית, האזינו לקולו העדין של האדם נמוך-הקומה, שחור השיער והי שפם, בעל קלסטר-הפנים המיורחי, כשר סיים שרי-החץ, היה ברור לידידיו ולי אויביו כי היה זה סימן-דרך רציני מאוד בתולדות-המדינה.

במילים שקטות ומודוות, נסתם למעשה הגולל על עצמאות המדינה, שנולדה לקול רעם הותוחים.

שלא כמדינות אחרות, שהצטרפו לגוש המערבי מתוך הכרח, בהאמינו באידיא-לים האנגלו-סאכסיים, הצטרפה ישראל כי שקט, מפני שלא היתה לה, בניסיונות ש-נוצרו, כל ברירה, והשאלה האמיתית היא: מי אחראי לנסיבות שנוצרו?

דרך דלת אחורית. למראית-עין, הי גורם אמיתי להצטרפות הוא תלותה הי מוחלטת של המדינה בכספי האוצר הא-מריקאי ובכספי יהודי אמריקה — זרם היכול להיפסק כל רגע לפי צו ממשלתם. (כדברי ששה שרת: אנו קשורים לקיי-בוצים היהודיים החופשיים לעזור לנו).

אולם הצורך בגשרי-דולרים זה נוצר עקב גורם הרבה יותר חשוב: התהום אשר גשר זה בא לגשרה — התהום בין מדינת ישראל והמרחב הסובב אותה. אפילו צורת ההצטרפות נובעת מתהום זו: ארצות-הי ברית לא העזה להזמין את ישראל רשמית, דרך הדלת הראשית, מחשש פן תרגיז את מדינות-ערב. ישראל הזומנה — ונכי נסה — דרך הדלת האחורית, הרחוקה מן הרחוב, המיועדת למשרתיים.

טאנקים בהלוואה. עצמאות ישראל נהרסה מפני שבמשך שלוש שנים לא נעשה כל ניסיון רציני להכריח את הער-בים לשלום. נוצר מעגל-קסמים: מכיוון שהמערב יתן למצריים, למשל, 1000 טאנ-קים (העלולים שמשם באחד הימים נגד ישראל) נאלצת גם ישראל לרכוש (בתי-אוריה) 1000 טאנקים. טאנקים אלה עולים בכסף, שאיננו, לפיכך יש צורך לקבל את הטאנקים במתנה, או בהלוואה, ואיש אינו מחלק מתנות כאלה. בעולם של 1951, מבלי לקבל תמורה.

אופייני לשיעור-קומתם של נבהריי-האר מה כי אף אחד מהם לא התרומם, בוויכוח

● עד לביקורו של ראש-המשלה לוי אשכול ב-1965 בבית-הלבן, נערכו ביקורי ראשי-המשלה הישראלים במסווה של מסע-התרמות למען המגבית היהודית, ופ-גישותיהם עם ראשי הממשלה האמריקאית נערכו לרוב במלון ואלדורף אסטוריה ב-ניו-יורק, ולא בבית-הלבן.

זכרונות

שירי הערש הצילו

הפרופסור המגושם, בעל עטרת השערות והאף הגדול, ששימש כקתדרה לסיפירות ישראל במאדריד, ספרד, לפני 35 שנה, היה חביב החצר (אלפונס הי-13), הדיפי-לומטים והעיתונאים החשובים בבירת ספי-רד.

כשמת הקיץ, בגיל 74, לקח עמו הפרוי-ספור אברהם שלום יהודה פרקי היס-טוריה לקיברו: יליד ירושלים, בן לאב עיראקי ואם גרמניה (הוא עצמו נשא אשה דרום-אפריקאית) הצטיין בגיל צעיר במדעי המיורה, השתלם באוניברסיטאות גרמניה (שטרסבורג, היידלברג), הפך מר-צה כברלין, נתבקש לעבור למאדריד, שם שונה למענו החוק המקובל, שלפני היה

כל זה לא מנע מיהודה להמשיך בשתי-לנות למען עמו, ובקיץ 1929 התקשר עם ראשי הדת המוסלמים במצריים, וביקשם להפסיק את שפיות-הדמים שפרצו אחר הכותל וטבח הברון, קיבל מהם הבטחה שבאם יוצאו הגורמים המדיניים היהודיים מהמשאומתן ויישלחו רק רבניה הראשיים של ארץ-ישראל, יסכימו הערבים להחלטה לטובת היהודים, אך יהודה לא יכול היה לחייב את המצרים לקיים את הבטחתם בגלל אירצון המוסדות.

אולם כבר 25 שנה קודם לכן התרוצץ בין שתי שגירי צרפת, אנגליה וארצות-הברית, עמון ראשי-המשלה והצד-המלוכה, כדי להגן על הישוב הארצי-ישראלי, שעמד בסכנת גירוש וטבח, ברומה לארמנים, מידי העריץ ג'מאל באשא, מפקדה הצבאי של הארץ.*

* התורכים ביצעו ג'נוסייד כלפי התור-בים הארמניים. טבח זה מתואר בסיפרו של פרנץ וורפל, ארבעים הימים של מוסה דאג.

"בנו מקום, ילדים."